

Ljudski koncert „Glasbene Matice“. Z umetniškim uspehom, ki ga doseže vsak nastop „Glasbene Matice“, se je odličil tudi ljudski koncert dne 13. januarja v veliki dvorani „Uniona“. Ljudstvo, velika masa naroda, se je odzvalo vabilu, ki mu je obetalo ob nižjih cenah najlepšega umetniškega užitka, prišlo ga je več, nego ga je mogla i največja naša dvorana sprejeti. Uzadovoljstva ni torej manjkalo, izvršujočim je donesel večer zanos polne dvorane, poslušalcem pa zaželeni umetniški užitek. Pred vsem sta bili dve veliki zborovi deli, ki sta dali koncertnemu večeru značilni pravec: Antona Foersterja novo delo (zloženo 1900) „Turki na Slevici“ in Karla Bendla „Švanda dudák“.

Z vnemo, ki jo rodi prikupljivost teksta, se je zavzel Anton Foerster za uglasbitev Jos. Stritarjeve baladne pripovedi o čudesni rešitvi v cerkvi Matere božje na Slevici (pri Laščah) pred Turki skritih vaščanov. Že je razbil Turek cerkvena vrata, že kliče gorje v cerkvi zbrani trumi plahi, toda Marija na oltarju dvigne grozeče v bran svojih vernih roko proti Turku, iz oči ji švigne plamen in več se ne premakne turškega paše konj čez prag, ko pribita mu obstane noga, „plašan se spusti paša v beg, za njim neverniki vsi vprek, otepi so kristjani.“ O čudesni tej oetvi priča po ljudskem sporočilu še danes za pragom v kamen vdolbeno kopito.

Narodni ton Stritarjeve spesnitve in ljudski, tej pripovedi toli prikladni, duši kranjskega ljudstva povzeti verski čut, ki gane po preprostosti detinskega zaupanja v nadmoč božjega bitja, sta nudila Foersterju ono razpoloženje, v katerem se čuti domačega on, ki je občuten lirik in mojster nabožnega skladanja. Besedilo, ki prekipeva živahnosti v svojih strah in plahost izražajočih stilih in ki ritmično kaj dobro zveni, je razvnelo v Foersterju temperament, ki prešinja, okrilatilo mu je melodiško in harmonično invencijo, da je ustvaril vzleta in mogočnosti polne glasbene slike. Karakterističnost je Foersterjevim skladbam itak lastna, le tem obilneje se javlja karakterističnost v „Turkih na Slevici“, ko se izraža Foerster v njih tem učinkiveje in prosteje, ker so mu na razpolago poleg glasovnega materiala tudi efekti orkestrski.

Tako, kakor si je razvrstil skladatelj besedilo, odkazujoč posamezne dele mešanemu ali moškemu in ženskemu zboru, solistom in orkestru, je ustvaril sceniški oživljeno skladbo, ki budi in vzdržuje zanimanje in je še stopnjuje, čimbolj se razvija dejanje. Že uvod vzdrami k pozornosti, v tematiški bogato spletenem, razburkanem pričetnem delu se razgrne simfoniška slika groze turškega privala; kabinetna muzika je idilski zabarvani, v narodnem tonu se zibajoči ženski tercet, ki nam zanaša misel k cerkvi na gori, h kateri se zateka plahih romarjev krdelo, zaključuje ga zaupljivosti polni pozdrav nebeški kraljici, intonovan po celem zboru. Kaj značilno podaje Foerster burnost prizora pred cerkvijo, zbijanje Turčinov po vratih, peket konjskih kopit dajeta temu delu skladbe osnovni ton. Mojstrski je zaključek skladbe, uglasbitev zadnjih dveh kitic, ko zadoni iz polnih src proslavlajoči himnus njej, ki je bila pomočnica v sili.

Drugo veliko delo je bil Karla Bendla „Švanda dudák“. Tudi to delo spada kakor Foersterjevo v vrsto takozvanih zborovih scen, v katerih so uglasbene pripovedne in dialogujoče pesnitve baladne vsebine ob rabi zborov, solistovskih spevov

in orkestra. Besedilo je spesnil Jaroslav Vrchlický. Dejanje se začne v krčmi, v kateri gode Švanda na dudih k plesu. Misel na nevesto Marinko mu ne da dalje strpeti, vsi prigovori plesalcev ga ne zmotijo in zato mu zakličejo: „Pa k vragu steci“. In tako se res zgodi. Na potu k Marinki ga zvabi tujec, obetajoč mu cekine, v „črni dvorec“, kjer igra Švanda obešencem in čarovnicam na divji ples. Zlatov se mu polni čepica in ganjen se zahvali Švanda z „Bog vam plačaj“. Peklensko druhal razkrope te besede, mine pa tudi zlato — bile so sanje, iz katerih se zbudi Švanda v jutro na potu, kjer je po noči zaspal.

Mnogo humorja je, ki sije v Bendlovo muziko, polna dramatskih efektov je, ki silijo v njej na dan. Prizori v krčmi in oni pri plesu čarovnic so poskočni, da bude dobro voljo, v njih vrvi krepost, ki oživlja, blesti se v njih ritmični živelj, ki unaša. Lahko in gladko, ob ljubki invenciji pisana skladba kaže Bendla skladatelja, ki mu je srečna roka pri ustvarjanju gracijoznih opernih scen, kaže nam ga lirika romantiške struje, ki mu pojeta srce in duša v izobilju melodij.

Reproduciranje velikih teh skladb je bilo znamenito, uspeh vestnosti in stremljenja po visokem, do katerega vodi koncertni vodja Hubad svoje zборе, svoj orkester. Solistovske partije tenorja Ernesta vit. Cammarote, basista Julija Betetta, sopranistinja Josipine Šušteršičeve in altistinja Angele Maličeve so lepo uspele, vsaj sta Cammarota in Betetto operna pevca priznane veljave, solistinji Šušteršičeva in Maličeva pa izbrani gojenki Matične šole.

Mešani zbor je še zapel vedno lepi, jako priljubljeni Antona Nedvěda „Nazaj v planinski raj“ in Stanka Premrla v nežnih niansah se topeči zbor „Lilije“, tenorist Cammarota pa razen dveh arij iz Oreficejeve opere „Chopin“ še Antona Nedvěda „Pogled v nedolžno oko“, basist Julij Bebetto končno Ludovika Hudovernika samospjev „V celici“. V solistovskih teh nastopih sta tekmovala oba umetnika — pevca z neoporekljivim sijajem polno in vzletno donečih svojih glasov.

Koncert se je ponovil v dan 27. januarja.

Dr. Vladimír Foerster.

Slovensko gledišče. A. Drama. Zadnji čas so se v drami novitete kar vrstile druga za drugo. Tako smo videli dne 29. decembra p. l. prvič na našem odru „Potopljeni zvon“, dramatsko bajko v petih dejanjih, spisal Gerhart Hauptmann, preložil Anton Funtek. — Neskladje med tem, kar človek hoče in more, je hotel prikazati Hauptmann v tem svojem delu — ono tragiko, ki ima svoj vir v tem, da človek hrepeni, a ne doseže; zlasti pa je imel pred očmi umetnika, ki stremi za popolnostjo, ki bi se povzpел rad do najvišjega, a mora vedno zopet doznati svojo nezmožnost. Henrik se ne posreči zvon, kakor si ga imeti želi, in — Hauptmann ne more zvršiti dela, kakor ga sanja njegova duša. Zvonar Henrik ustvari zvon, ki je namenjen za zračne višave, ali njegov glas je preslab zanje in zato zdrči nazaj v nižave. Enako se godi pisatelju z njegovimi umotvori. Niso taki, kakor si jih želi, in tudi „Potopljeni zvon“ ni popolno delo! Tu imamo v drami sami kritiko o drami! Nedostatke tega dela čutimo s pisateljem morda tudi mi . . . Hauptmann je gotovo največji sedanjí pisatelj nemški, a s tem še ni rečeno, da je